

**WOJEWODA
WARMIŃSKO-MAZURSKI**
SO-III.431.3.2024

Olsztyn, 29 kwietnia 2024 r.

**Pani
Marta Kamińska
Wójt Gminy Barciany**

Stosownie do art. 47 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 224), zwanej dalej: „ustawą o kontroli w administracji rządowej”, przekazuję Pani treść wystąpienia pokontrolnego.

Wystąpienie pokontrolne

Kontrolę problemową przeprowadzono w Urzędzie Gminy w Barcianach (NIP 7421013713, REGON 000532777) z siedzibą przy ul. Szkolnej 3, 11-410 Barciany, w którym mieści się Urząd Stanu Cywilnego w Barcianach.

W okresie objętym kontrolą oraz w czasie prowadzenia kontroli kierownikiem jednostki kontrolowanej była Pani Marta Kamińska, pełniąca funkcję Wójta Gminy Barciany od 21 listopada 2018 r.

Kontrolę przeprowadził zespół kontrolny Wydziału Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie w składzie:

- 1) Maciej Jurzyński – starszy inspektor wojewódzki, przewodniczący zespołu kontrolnego, posługujący się legitymacją służbową nr 3/2020 wydaną przez Dyrektora Generalnego Urzędu, na podstawie pisemnego upoważnienia do kontroli z 8 lutego 2024 r. nr FK-IV.0030.96.2024 wydanego przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego;
- 2) Magdalena Michalczewska – starszy inspektor wojewódzki, członek zespołu kontrolnego, posługująca się legitymacją służbową nr 3/2023 wydaną przez Dyrektora Generalnego Urzędu, na podstawie pisemnego upoważnienia do kontroli z 8 lutego 2024 r. nr FK-IV.0030.97.2024 wydanego przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego.

Kontrolę rozpoczęto 19 lutego 2024 r., a zakończono 18 marca 2024 r.

Kontrola została odnotowana w książce kontroli jednostki kontrolowanej pod nr 1/2024.

Zakres kontroli: wykonywanie przez Gminę Barciany w okresie od 1 stycznia 2023 r. do 31 grudnia 2023 r. zadań zleconych z zakresu administracji rządowej w obszarze rejestracji stanu cywilnego oraz zmiany imion i nazwisk.

Kontrolę problemową przeprowadzono na podstawie art. 2 ust. 1 i art. 6 ust. 4 pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 224) oraz art. 28 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2023 r. poz. 190) w związku z art. 6 ust. 1 i art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 1378) oraz art. 14 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 października 2008 r. o zmianie imienia i nazwiska (Dz. U. z 2021 r. poz. 1988).

Na podstawie ustaleń kontroli działalność kontrolowanej jednostki ocenia się **pozytywnie z nieprawidłowościami**.

1. Organizacja Urzędu Stanu Cywilnego w Barcianach

Urząd Stanu Cywilnego w Barcianach (dalej USC) stanowi komórkę organizacyjną Urzędu Gminy w Barcianach. Funkcję kierownika USC pełni z mocy prawa Wójt Gminy Barciany. Z ustaleń kontroli wynika, że w okresie objętym kontrolą w USC zatrudnione były:

- 1) Pani Barbara Mieszkuniec – na stanowisku kierownika USC w okresie od 21 listopada 2014 r. do 28 sierpnia 2023 r. (obecnie były pracownik urzędu);
- 2) Pani Emilia Aneta Łotys – na stanowisku zastępcy kierownika USC w okresie od 1 stycznia 2021 r. do 28 sierpnia 2023 r., następnie na stanowisku kierownika USC – od 29 sierpnia 2023 r. do chwili obecnej.

Osoby zatrudnione na stanowisku kierownika USC i zastępcy kierownika USC spełniały wymogi dotyczące wykształcenia i stażu pracy w administracji publicznej określone w art. 8 ust. 1 pkt 3 i 4 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. Prawo o aktach stanu cywilnego (dalej jako „p.a.s.c.”).

Jednocześnie ustalono, że od 29 sierpnia 2023 r. Wójt nie zatrudniał zastępcy kierownika USC co skutkowało naruszeniem art. 6 ust. 4 p.a.s.c. (nieprawidłowość). Zgodnie z powołanym przepisem: „W okręgach liczących poniżej 50 000 mieszkańców wójt (burmistrz, prezydent miasta) zatrudnia zastępcę kierownika urzędu stanu cywilnego oraz może zatrudnić inną osobę na stanowisku kierownika urzędu stanu cywilnego”. Oznacza to, że w okręgu rejestracji stanu cywilnego obejmującym Gminę Barciany, która liczy mniej niż 50 000 mieszkańców, obligatoryjne jest zatrudnienie zastępcy kierownika USC, natomiast zatrudnienie dodatkowo innej osoby na stanowisku kierownika USC jest fakultatywne. Z wyjaśnień udzielonych przez Wójta Gminy Barciany nie wynika, dlaczego nie została zatrudniona osoba na stanowisku

Strona 2 z 14

zastępcy kierownika USC. Wójt wskazał jedynie, że zatrudnienie pracownika na tym stanowisku nastąpi w kwietniu br.

Ponadto ustalono, że Wójt Gminy Barciany nie udzielił innym pracownikom upoważnienia na podstawie art. 10 ust. 2 p.a.s.c., w tym do wydawania odpisów aktów.

USC mieści się na parterze budynku Urzędu Gminy w Barcianach. Składa się z dwóch pomieszczeń: pokoju pracy kierownika USC, w którym przyjmowani są interesanci, oraz sali ślubów. W sali ślubów na ścianie umieszczone jest godło z wizerunkiem orła białego w koronie. Wystrój sali umożliwia zawarcie związku małżeńskiego w formie uroczystej.

Księgi stanu cywilnego oraz akta zbiorowe rejestracji stanu cywilnego są przechowywane w pokoju pracy kierownika USC. W pomieszczeniu tym znajdują się urządzenia kontrolujące temperaturę i wilgotność powietrza oraz gaśnica. Ustalono, że pomimo zalecenia wydanego w tym zakresie po ostatniej kontroli problemowej przeprowadzonej w 2014 r., nie zostało wydzielone pomieszczenie na potrzeby archiwum USC, co skutkuje utrzymaniem stanu uchybienia. Wójt wyjaśnił, że „wydzielenie pomieszczenia na archiwum USC jest obecnie niemożliwe z uwagi na brak wolnego pomieszczenia zlokalizowanego jak najbliżej pokoju kierownika USC”.

Księgi stanu cywilnego oraz akta zbiorowe rejestracji stanu cywilnego przechowywane są w drewnianych szafach w zabudowie z drzwiami zamykanymi na klucze. Stan techniczny ksiąg jest dobry. Segregatory z aktami zbiorowymi nie są przepełnione. Dokumenty w aktach zbiorowych rejestracji stanu cywilnego, które nie były gromadzone jako dokumenty elektroniczne zostały oznaczone numerem aktu, natomiast zgodnie z § 43 ust. 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z 9 lutego 2015 r. w sprawie sposobu prowadzenia rejestru stanu cywilnego oraz akt zbiorowych rejestracji stanu cywilnego (Dz. U. z 2016 r., poz. 1351) powinny być oznaczone również datą sporządzenia aktu. Brak takiego oznaczenia należy zakwalifikować jako uchybienie, które nie wywołało skutków.

W pokoju pracy kierownika USC przechowywane są również blankiety dokumentów wydawanych na podstawie art. 44 ust. 1 i art. 83 ust. 1 p.a.s.c. Z informacji przekazanych przez kierownika jednostki wynika, że pomieszczenie nie spełnia wszystkich wymogów określonych w art. 43 ustawy z dnia 22 listopada 2018 r. o dokumentach publicznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1006 ze zm.).

2. Sporządzanie aktów stanu cywilnego

W okresie objętym kontrolą w jednostce kontrolowanej sporządzono 60 aktów stanu

cywilnego, w tym 54 akty w trybie zwykłym (14 aktów małżeństwa i 40 aktów zgonu) oraz 6 aktów w trybie szczególnym (4 akty urodzenia, 2 akty zgonu).

Urodzenia

Badaniem objęto dwa akty urodzenia sporządzone w trybie szczególnym o numerach 2808022/00/AU/2023/995852 i 2808022/00/AU/2023/390136. Oba akty sporządzono w trybie transkrypcji zagranicznego dokumentu stanu cywilnego do rejestru stanu cywilnego, na wniosek przedstawicieli ustawowych osób, których dotyczą zdarzenia podlegające transkrypcji. W aktach zbadanych spraw brakuje pokwitowania odbioru odpisów aktów wydanych po dokonaniu transkrypcji, co stanowi naruszenie art. 46 § 1 ustawy z dnia 14 września 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (dalej k.p.a.) w związku z art. 12 ust. 1 p.a.s.c. (nieprawidłowość). Kierownik jednostki wyjaśnił, że „odpisy zupełne zostały wydane, co znajduje odzwierciedlenie w systemie Źródło. Nie pobierano pokwitowania odbioru, gdyż taka była dotychczasowa praktyka kierownika USC. Od stycznia br. obecna kierownik USC przygotowała druki potwierdzenia odbioru aktów wydawanych z urzędu i stosuje je w praktyce”. Trzeba wskazać, że zgodnie z art. 46 § 1 k.p.a. odbierający pismo powinien potwierdzić doręczenie mu pisma swoim podpisem ze wskazaniem daty doręczenia. Skutkiem nieprawidłowości jest brak właściwego udokumentowania czynności wydania dokumentu w aktach sprawy. Osobą odpowiedzialną jest były pracownik USC.

Ponadto w akcie numer 2808022/00/AU/2023/995852 jako miejsce urodzenia wpisano „Enfield” zgodnie ze złożonym wnioskiem. Pracownik USC dokonujący transkrypcji nie wyjaśnił jednak, czy jest to faktycznie nazwa miejscowości, w której nastąpiło urodzenie (nieprawidłowość). Z zagranicznego dokumentu podlegającego transkrypcji wynika, że urodzenie nastąpiło w szpitalu w Edmonton, w okręgu rejestracji Enfield, które jest dzielnicą Londynu. Wydaje się zatem, że jako miejsce urodzenia zgodnie z art. 30 ust. 1 p.a.s.c. powinien być wpisany „Londyn”. Sprawę załatwiał były pracownik USC. Kierownik jednostki wskazał, że nie są mu znane przyczyny takiego sposobu wpisania miejsca zdarzenia. Skutkiem nieprawidłowości jest zarejestrowanie danych z pominięciem obowiązku ustalenia stanu faktycznego.

Nadmienić należy, że w sprawie tej, dzień po dokonaniu transkrypcji aktu urodzenia, organ gminy Barciany (w imieniu którego działał kierownik USC) nadał małoletniemu numer PESEL z urzędu, chociaż nie zaistniały przesłanki do dokonania tej czynności. Z rejestrów wynika, że osoba nie ubiegała się o dowód osobisty, ani nie została zameldowana. Wójt gminy wyjaśnił, że sprawa była prowadzona przez poprzednią kierownik USC i nie posiada wiedzy, czym kierowała się przy nadawaniu nr PESEL.

W akcie nr 2808022/00/AU/2023/390136 jako miejsce urodzenia wpisano „Bremen” zamiast „Brema”, czyli niezgodnie z polską pisownią nazwy ustaloną przez Komisję Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Rzeczypospolitej Polskiej (nieprawidłowość). Zgodnie z art. 104 ust. 8 p.a.s.c. nazwę miejscowości położonej poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej zamieszcza się w pisowni ustalonej przez ww. Komisję. Z dokumentu opracowanego przez Komisję pn. *Urzędowy wykaz nazw geograficznych świata*, red. M. Zych, wydanie II zaktualizowane, Warszawa 2019, s. 195 wynika, że dla niemieckiej miejscowości „Bremen” istnieje polska nazwa „Brema”. Natomiast ustalone przez komisję *Zasady stosowania nazw zagranicznych miejscowości w aktach stanu cywilnego*¹ (wersja druga z 29 czerwca 2016 r.) wskazują, że jeżeli dla danej miejscowości istnieje polska nazwa (tzw. egzonim standaryzowany), to należy podawać wyłącznie tę polską nazwę. Sprawę załatwiał były pracownik USC. Kierownik jednostki wskazał, że nie są mu znane przyczyny takiego sposobu wpisania miejsca zdarzenia. Skutkiem nieprawidłowości jest sporządzenie aktu z naruszeniem art. 104 ust. 8 p.a.s.c. oraz konieczność sprostowania pisowni miejsca zdarzenia.

Mażeństwa

Badaniem objęto 6 aktów małżeństwa, w tym 2 zawarte w formie cywilnej oraz 4 akty małżeństw zawartych w formie wyznaniowej ze skutkiem cywilnym.

W przypadku małżeństw zawartych w formie cywilnej przed kierownikiem USC akty małżeństwa sporządzono na podstawie protokołu przyjęcia oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński w sposób określony w art. 1 § 1 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (dalej jako k.r.o.). Akty zostały sporządzone prawidłowo oraz terminowo. Przy czym ustalono, że przyjmując zapewnienie o braku okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa w celu udzielenia ślubu cywilnego kierownik USC przyjął jednocześnie oświadczenie o nazwiskach noszonych po zawarciu małżeństwa.

W przypadku małżeństwa zawartego w sposób określony w art. 1 § 2 i 3 k.r.o. (forma wyznaniowa ze skutkiem cywilnym) ustalono, że zgodnie z przepisami p.a.s.c. podstawą sporządzenia aktów małżeństw były zaświadczenia stwierdzające brak okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa oraz zaświadczenia stwierdzające, że oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński zostały złożone w obecności duchownego. Dokumenty te zostały dostarczone przez duchownego do USC w terminie określonym w art. 8 § 3 k.r.o. Na zaświadczeniach zamieszczono daty wpływu do urzędu.

¹ Dokument dostępny online pod adresem: <https://www.gov.pl/web/ksng/zasady-stosowania-nazw-zagranicznych-miejscowosci-w-aktach-stanu-cywilnego2>

Zgodnie z art. 47 ust. 1 p.a.s.c. małżonkom wydano z urzędu odpis skrócony aktu. Dane stanu cywilnego małżonków zaktualizowano w rejestrze PESEL, jednakże historia zmian stanu cywilnego kobiety, która zawarła małżeństwo stwierdzone aktem numer 2808022/00/AM/2023/588984, pozostała nieuzupełniona (uchybiecie). Niezgodność została usunięta w trakcie kontroli. Ustalono również, że przy aktach małżeństwa o numerach 2808022/00/AM/2023/550314 i 2808022/00/AM/2023/185382 nie zamieszczono przypisków (uchybiecie). Powyższe uzupełniono w trakcie kontroli. Dodatkowo w przypadku aktów małżeństwa nr 2808022/00/AM/2023/053918 i 2808022/00/AM/2023/550314 nie podjęto od razu działań mających na celu uzupełnienie rejestru PESEL o dane dotyczące kraju urodzenia. Brakujące dane uzupełniono w trakcie kontroli. Uchybiecia nie wywołały skutków.

Zgony

Badaniu kontrolnemu poddano 12 aktów zgonu, w tym 10 sporządzonych w trybie zwykłym i 2 sporządzone w trybie szczególnym.

Wszystkie akty w trybie zwykłym sporządzono prawidłowo, w terminie określonym w art. 92 ust. 1 p.a.s.c., na podstawie karty zgonu i protokołu zgłoszenia zgonu. Zgłoszeń dokonały osoby uprawnione do pochówku na podstawie art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych. Zgodnie z art. 47 ust. 1 p.a.s.c. osobom zgłaszającym wydano z urzędu odpis skrócony aktu.

Przy ośmiu aktach zgonu² nie zamieszczono przypisków (uchybiecie). Brakujące przypiski dodano w trakcie kontroli. Uchybiecie nie wywołało skutków.

Rejestr PESEL został uzupełniony o dane zgonu wynikające z kontrolowanych aktów. W przypadku osoby zmarłej, której zgon stwierdza akt nr 2808022/00/AZ/2023/647372, nie podjęto od razu działań mających na celu uzupełnienie danych kraju urodzenia i stanu cywilnego w rejestrze PESEL. Brakujące dane uzupełniono w trakcie kontroli.

Akt zgonu nr 2808022/00/AZ/2023/692246 został sporządzony z urzędu, w trybie transkrypcji zagranicznego dokumentu stwierdzającego zgon do polskiego rejestru. W polskim akcie jako miejsce zgonu wpisano „Göttingen” zamiast „Getynga” (nieprawidłowość). Z *Urzędowego wykazu nazw geograficznych świata*, dz. cyt., s. 195 wynika, że dla niemieckiej miejscowości „Göttingen” istnieje polska nazwa „Getynga”. Rejestracji dokonał były pracownik USC. Odnośnie do przyczyn i skutków tej nieprawidłowości – zob. uwagi dotyczące

² Akty numer 2808022/00/AZ/2023/692246, 2808022/00/AZ/2023/772193, 2808022/00/AZ/2023/647372, 2808022/00/AZ/2023/590997, 2808022/00/AZ/2023/868334, 2808022/00/AZ/2023/117510, 2808022/00/AZ/2023/841607, 2808022/00/AZ/2023/449240.

nieprawidłowego wpisania nazwy miejscowości położonej poza granicami RP zgłoszone przy akcie urodzenia 2808022/00/AU/2023/390136. W rejestrze PESEL kierownik USC uzupełnił dane zgonu osoby zmarłej, natomiast nie podjął działań w celu uzupełnienia lub poprawienia danych zmarłego w zakresie nazwiska rodowego i nazwiska rodowego ojca, danych urodzenia, w tym miejsca urodzenia oraz historii zmian stanu cywilnego (uchybiecie). Przyczyny niepodjęcia działań w tym zakresie nie zostały wyjaśnione przez kierownika jednostki. Skutkiem jest niekompletność danych osoby zmarłej w rejestrze PESEL.

3. Zmiany w aktach stanu cywilnego

Badaniem objęto 9 z 16 czynności materialno-technicznych skutkujących zmianami w aktach stanu cywilnego, w tym 5 czynności sprostowania aktu, 3 uzupełnienia aktu oraz 1 unieważnienie aktu.

Czynności dokonano prawidłowo, z urzędu lub na wniosek podmiotu uprawnionego. Do aktów dołączono wzmianki o sprostowaniu, uzupełnieniu lub unieważnieniu aktu. W sprawach USC.5352.10.2023, USC.5352.12.2023, USC.5352.15.2023 i USC.5352.18.2023 we wzmiankach prostujących lub uzupełniających akty wskazano, że czynność została dokonana na podstawie dokumentów z akt zbiorowych, gdy faktycznie czynności dokonano na podstawie innych aktów stanu cywilnego (uchybiecie). Kierownik jednostki wyjaśnił: „Kwestie prostowania lub uzupełniania aktów odbywały się na podstawie weryfikacji w aktach zbiorowych. Jeśli natomiast pod wnioskiem załączony jest wydruk (np. aktu zmigrowanego) wygenerowany z systemu Źródło, jest załączony tylko i wyłącznie pomocniczo”. Należy jednak wskazać, że wydruk aktu z rejestru czy też jego odpis znajdujący się w aktach zbiorowych ma charakter pomocniczy, natomiast akt stanu cywilnego jest wpisem w rejestrze stanu cywilnego (art. 2 ust. 3 p.a.s.c.), wobec tego ustalenie aktualnej treści aktu odbywa się poprzez wgląd kierownika USC do rejestru. Uchybiecie nie wywołało skutków.

Ponadto w aktach czterech spraw (nr USC.5352.3.2023, USC.5352.6.2023, USC.5352.12.2023 i USC.5352.18.2023) brakuje pokwitowania odbioru odpisu zupełnego aktu wydanego po czynności dokonanej na wniosek (nieprawidłowość). Skutkiem jest brak właściwego udokumentowania czynności w aktach spraw. Przyczyną powyższego była dotychczasowa praktyka. Obecnie formularz wniosku został uzupełniony o stosowny zapis dotyczący pokwitowania odbioru odpisu aktu.

Zbadano również 6 z 12 spraw dołączenia wzmianki dodatkowej na podstawie orzeczenia sądu polskiego. Badane czynności zostały dokonane prawidłowo. W przypadku aktu małżeństwa nr 2808022/00/AM/2001/502534, w aktualnych danych stanu cywilnego mężczyzny

w rejestrze PESEL nie skorygowano nazwiska rodzowego byłej żony (uchybiecie).

Zbadano 5 wybranych spraw przyjmowania oświadczeń, w tym:

1) Oświadczenia o uznaniu ojcostwa – sprawy nr USC.5351.1.2.2023, USC.5351.1.4.2023, USC.5351.1.6.2023, USC.5351.1.8.2023. W 3 sprawach uznanie dotyczyło dziecka poczętego, lecz nieurodzonego. Protokoły sporządzono prawidłowo. W sprawie nr USC.5351.1.8.2023 protokół uznania ojcostwa został przesłany kierownikowi USC właściwemu do sporządzenia aktu urodzenia w 25 dniu po sporządzeniu aktu, zatem z przekroczeniem 7-dniowego terminu określonego w art. 63 ust. 5 p.a.s.c. Uchybiecie to nie wywołało skutków. Ponadto w aktach sprawy znajduje się kopia zaświadczenia potwierdzającego uznanie ojcostwa, ale nie ma pisemnego wniosku jednego z rodziców o wydanie zaświadczenia, ani pokwitowania odbioru wydanego zaświadczenia (nieprawidłowość). Zgodnie z art. 63 ust. 10 p.a.s.c. kierownik urzędu stanu cywilnego wydaje, w okresie nie dłuższym niż do dnia sporządzenia aktu urodzenia dziecka, na wniosek matki lub ojca dziecka, na piśmie utrwalonym w postaci papierowej lub w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, zaświadczenie potwierdzające uznanie ojcostwa. Kierownik jednostki kontrolowanej wyjaśnił, że: „Zaświadczenia były wydawane rodzicom składającym oświadczenia, a ich kserokopie pozostawiane w dokumentacji. Nie była natomiast stosowana praktyka pokwitowań odbioru niniejszych zaświadczeń. Obecna kierownik USC przygotowała stosowne pokwitowania odbioru”. Kierownik jednostki nie wyjaśnił natomiast, dlaczego w aktach sprawy nie ma pisemnego wniosku o wydanie zaświadczenia. Prawdopodobnie zaświadczenie zostało wydane na ustne żądanie jednego z rodziców. Należy wskazać, że forma ustna wniosku jest nieprawidłowa i narusza art. 63 § 1 k.p.a. (określający sposób wnoszenia podań) w związku z art. 12 ust. 1 p.a.s.c. Skutkiem nieprawidłowości jest wydanie dokumentu na wniosek nieutrwalony w aktach sprawy. Osobą odpowiedzialną jest byłą kierownik USC.

Z akt sprawy USC.5351.1.6.2023 wynika, że w dniu 4 lutego 2020 r. zostały złożone oświadczenia o uznaniu ojcostwa w następstwie procedury medycznie wspomaganą prokreacji (art. 75¹ § 1 k.r.o.). Pismem z 6 lipca 2023 r. kierownik USC wezwał mężczyznę do stawiennictwa w urzędzie w wyznaczonym terminie (14 lipca 2023 r.) i złożenia wyjaśnień, gdyż minął okres dwóch lat od daty złożenia oświadczenia koniecznego do uznania ojcostwa. Wezwanie zostało doręczone 11 lipca 2023 r. W pouczeniu zawarto informację, że strona może być ukarana z art. 88 k.p.a. za nieusprawiedliwione niestawiennictwo. Osoba wezwana nie stawiała się. Wezwanie było nieuzasadnione (nieprawidłowość). Żaden przepis p.a.s.c. ani k.r.o. nie nakazuje w takim przypadku wzywać mężczyzny, który złożył oświadczenie o uznaniu ojcostwa, do złożenia jakichkolwiek wyjaśnień. Kierownik jednostki wskazał, że „sprawa była prowadzona przez poprzednią kierownik USC i nie posiada wiedzy, jaki zamiar posiadała

Strona 8 z 14

w powyższej czynności”. Trzeba ponadto wskazać, że protokół uznania ojcostwa nie został wybrakowany w trybie art. 63 ust. 12 zdanie pierwsze p.a.s.c., pomimo że w ciągu dwóch lat od dnia złożenia przez mężczyznę oświadczenia koniecznego do uznania ojcostwa dziecko się nie urodziło. Kierownik jednostki nie wyjaśnił, dlaczego czynność brakowania protokołu nie została wykonana. Osobą odpowiedzialną jest były kierownik USC.

2) Oświadczenie o powrocie rozwiedzionego małżonka do nazwiska noszonego przed zawarciem małżeństwa (sprawa USC.5355.1.3.2023) – czynności dokonano prawidłowo.

4. Wydawanie dokumentów z rejestru stanu cywilnego oraz innych zaświadczeń określonych w p.a.s.c.

Weryfikacji poddano 24 z 214 spraw wydania odpisu aktu stanu cywilnego na wniosek (11,21% ogółu spraw)³. W powyższych sprawach wnioski złożyły osoby fizyczne uprawnione do otrzymania odpisu aktu. We wnioskach nie zamieszczano daty złożenia (wpływu do USC). Ponadto odpisy wydano za pokwitowaniem, jednak bez wskazania daty odbioru (uchybień). Kierownik jednostki kontrolowanej wyjaśnił, że: „Taka była dotychczasowa praktyka kierownika USC, a wnioski o wydanie odpisów niewłaściwie opracowane. Od stycznia br. na każdym wniosku zamieszczana jest pieczęć daty wpływu do USC. Ponadto wniosek został dopracowany przez obecną kierownik USC o zapis dotyczący potwierdzenia odbioru”. Na podstawie spisów spraw ustalono, że wszystkie zbadane sprawy załatwiono niezwłocznie (najczęściej w dniu złożenia wniosku do jednostki).

Badaniu poddano również 2 sprawy wydania zaświadczenia o stanie cywilnym (sprawy nr USC.5364.2.1.2023, USC.5364.2.2.2023). Zaświadczenia wydano na wnioski złożone na piśmie, na aktualnym, prawidłowo wypełnionym formularzu. Stwierdzono, że w aktach tych spraw nie ma pokwitowania odbioru zaświadczeń (nieprawidłowość). Kierownik jednostki kontrolowanej wyjaśnił, iż: „Taka była dotychczasowa praktyka kierownika USC, jednakże od stycznia br. obecna kierownik USC na wszystkich dokumentach wpływających od wnioskodawców umieszcza pieczęć z datą wpływu. Ponadto przygotowała druki potwierdzenia odbioru zaświadczeń i stosuje je w praktyce”. Skutkiem nieprawidłowości jest naruszenie art. 46 § 1 k.p.a. i brak właściwego udokumentowania czynności wydania zaświadczenia w aktach sprawy. Osobami odpowiedzialnymi są były i obecny kierownik USC.

Ponadto zbadano sprawę wydania zaświadczenia stwierdzającego, że zgodnie z prawem polskim można zawrzeć małżeństwo (sprawa nr USC.5360.1.1.2023). Zaświadczenie wydano

³ Sprawy z teczki USC.5362 z 2023 r. o numerach: 8, 16, 24, 32, 40, 48, 56, 64, 72, 80, 88, 96, 104, 112, 120, 128, 136, 144, 152, 160, 168, 176, 184, 192.

na wniosek złożony za pośrednictwem Ambasady RP w Luksemburgu. W aktach jest zamieszczona kserokopia wydanego zaświadczenia.

5. Przenoszenie aktów z ksiąg stanu cywilnego do rejestru stanu cywilnego

Badaniu kontrolnemu poddano 25 z 409 spraw (6,11%). Na tej podstawie ustalono, że w 6 przypadkach akty przeniesiono do rejestru niezgodnie z treścią zawartą w księdze (nieprawidłowość). Niezgodności dotyczą:

- 1) aktu nr 2808022/00/AU/1948/487060 – miejsce urodzenia matki;
- 2) aktu nr 2808022/00/AU/1954/225933 – rocznik/księga, daty urodzenia rodziców;
- 3) aktu nr 2808022/00/AU/1966/486127 – nazwisko i nazwisko rodowe ojca;
- 4) aktu nr 2808022/00/AM/1948/659462 – data urodzenia mężczyzny;
- 5) aktu nr 2808022/00/AM/1954/937055 – imię ojca kobiety;
- 6) aktu nr 2808022/00/AZ/1982/597098 – miejsce zgonu mężczyzny.

Odnosnie do błędów wskazanych w punktach 1-4 kierownik jednostki kontrolowanej wyjaśnił, że migracji dokonała poprzednia kierownik USC i nie są mu znane przyczyny zaistniałej sytuacji. Natomiast migracji wskazanych w punktach 5 i 6 dokonała obecna kierownik USC. Odnosnie do błędu wskazanego w punkcie 5 kierownik jednostki wyjaśnił: „Nawias kwadratowy przy imieniu ojca kobiety został umieszczony omyłkowo, wygląda jak strzałka kursora, więc dlatego nie został zauważony. Podjęto czynności w celu unieważnienia tego aktu i wprowadzenia do systemu prawidłowo”. Natomiast odnośnie punktu 6 wskazał: „Przy migracji aktu zgonu miejscowości są zaciągane automatycznie z TERYT. Niewątpliwie zgon osoby nastąpił w miejscowości Stary Dwór Barciański [w księdze wpisano „Stary Dwór”]. Jest to oczywiście omyłka pisarska, jednakże w tej chwili prostowanie jej i tak doprowadziłoby do wprowadzenia nazwy miejscowości „Stary Dwór Barciański” (zgodnie z Obwieszczeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 października 2019 r. w sprawie wykazu urzędowych nazw miejscowości i ich części)”. Skutkiem nieprawidłowości jest konieczność unieważnienia w trybie art. 127a p.a.s.c. aktów błędnie przeniesionych do rejestru oraz dokonania ponownej, prawidłowej migracji aktów, a w przypadkach, gdy z unieważnionego aktu wydano odpis – również zawiadomienia podmiotu, który otrzymał odpis, o unieważnieniu tego aktu i dołączenia wydanego z urzędu, odpisu zupełnego albo skróconego właściwego aktu, odpowiednio do rodzaju odpisu wydanego wcześniej z unieważnionego aktu. Osobami odpowiedzialnymi są pracownicy dokonujący poszczególnych migracji aktów z ksiąg do rejestru.

We wszystkich sprawach w księgach wpisano wzmianki o przeniesieniu aktów do rejestru

zawierające informacje o numerze aktu w rejestrze i dacie przeniesienia.

6. Prowadzenie postępowań administracyjnych w sprawie zmiany imienia i nazwiska

Kontroli poddano akta wszystkich spraw, tj. USC.5355.1.2023 (zmiana nazwiska i nazwiska rodowego), USC.5355.2.2023 (zmiana nazwiska noszonego po zawarciu małżeństwa).

Ustalono, że postępowania w ww. sprawach wszczęto na wnioski złożone przez uprawnione podmioty, zawierające dane wymagane art. 11 ust. 1 ustawy o zmianie imienia i nazwiska (dalej u.z.i.n.), poza wskazaniem organu, który sporządził akt urodzenia wnioskodawcy w sprawie nr USC.5355.1.2023 (uchybiecie). Z art. 11 ust. 1 pkt 1 lit. b u.z.i.n. wynika, że wniosek o zmianę imienia lub nazwiska powinien zawierać wskazanie kierownika urzędu stanu cywilnego, który sporządził akt urodzenia oraz akt małżeństwa, jeżeli zmiana imienia lub nazwiska będzie dotyczyła tego aktu. Stwierdzone uchybiecie nie wywołało skutków. Akt urodzenia wnioskodawcy został sporządzony w jednostce kontrolowanej.

Nie zawiadomiono stron o wszczęciu postępowania. Z art. 61 § 4 k.p.a. wynika, że o wszczęciu postępowania z urzędu lub na żądanie jednej ze stron należy zawiadomić wszystkie osoby będące stronami w sprawie. Strona powinna być pouczona o możliwości złożenia odpowiedzi na pismo wszczynające postępowanie i wypowiedzenia się w sprawie przed wydaniem decyzji (art. 10 § 1 k.p.a.). Uchybiecie w tym zakresie nie wywołało skutków. Odstąpienie od wskazanych czynności nie naruszyło interesów stron, gdyż sprawy zostały załatwione w całości zgodnie z ich żądaniem.

Wydane decyzje zawierają elementy obligatoryjne określone w art. 107 § 1 k.p.a. Organ odstąpił od ich uzasadnienia zgodnie z art. 107 § 4 k.p.a. Jednakże decyzja wydana w sprawie nr USC.5355.1.2023 zawiera błędne pouczenie o prawie strony do odwołania się i prawie do zrzeczenia się odwołania oraz skutkach zrzeczenia się odwołania (nieprawidłowość). Decyzja została wydana na wniosek złożony 30 maja 2023 r., a zatem miało do niej zastosowanie art. 127 § 1a k.p.a., zgodnie z którym decyzja wydana w pierwszej instancji, od której uzasadnienia organ odstąpił z powodu uwzględnienia w całości żądania strony, jest ostateczna. Zatem przedmiotowa decyzja powinna zawierać pouczenie o prawie wniesienia skargi do sądu administracyjnego. Skutkiem nieprawidłowości jest błędne poinformowanie strony o przysługującym jej środku i terminie zaskarżenia decyzji. Nie miało to jednak istotnego wpływu na sytuację procesową strony, ponieważ – jak wyżej wskazano – decyzja uwzględniała w całości jej żądanie.

Zmiany wynikające z ww. decyzji zostały zarejestrowane w rejestrze PESEL. Jednakże w danych strony postępowania w sprawie USC.5355.1.2023 nie zarejestrowano historii zmian nazwiska

Strona 11 z 14

(nieprawidłowość). Z art. 10 ust. 1 pkt 4 w związku z art. 10 ust. 6 ustawy z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (Dz. U. z 2022 r. poz. 1191 ze zm.) wynika, że rejestracji zmiany danych w zakresie wynikającym z decyzji o zmianie imienia lub nazwiska dokonuje kierownik urzędu stanu cywilnego, który wydał decyzję. Rejestrując zmianę imienia lub nazwiska należy podać datę zmiany danych oraz oznaczenie organu, z którego działania wynika dokonana zmiana, a dotychczasowych danych nie usuwa się z rejestru. W rejestrze powinna być zatem odnotowana historia zmian nazwiska, a nie tylko aktualne brzmienie nazwiska wynikające z wydanej decyzji. Skutkiem nieprawidłowości jest niekompletność danych w PESEL oraz konieczność ich uzupełnienia w trybie usunięcia niezgodności.

Osobą odpowiedzialną za nieprawidłowości w sprawie nr USC.5355.1.2023 jest były pracownik USC. Wójt gminy wyjaśnił: „Całość sprawy prowadziła poprzednia kierownik USC. (...) Nie posiadam wiedzy, dlaczego nie dokonała zmian w historii nazwiska w rejestrze PESEL. Nie znam powodu postępowania poprzedniej kierownik USC”.

Do ustaleń kontroli, przedstawionych kierownikowi jednostki kontrolowanej w projekcie wystąpienia pokontrolnego, nie wniesiono zastrzeżeń.

Mając na uwadze powyższe ustalenia i oceny wnoszę o:

1. Podjęcie stosownych działań w celu zatrudnienia pracownika na stanowisku zastępcy kierownika USC.
2. Wydzielenie, w miarę możliwości lokalowych urzędu, odrębnego pomieszczenia na potrzeby archiwum USC.
3. Podjęcie działań w celu dostosowania pokoju pracy kierownika USC do wszystkich wymogów określonych w art. 43 ustawy o dokumentach publicznych.
4. Oznaczanie akt zbiorowych rejestracji stanu cywilnego, które nie są gromadzone jako dokumenty elektroniczne, również datą sporządzenia aktu.
5. Wydawanie dokumentów z rejestru stanu cywilnego wyłącznie za pokwitowaniem odbioru (zawierającym podpis odbierającego i datę odbioru).
6. Przeprowadzenie postępowania wyjaśniającego w celu ustalenia miejscowości, w której nastąpiło urodzenie zarejestrowane w akcie nr 2808022/00/AU/2023/995852 i w razie potrzeby dokonanie sprostowania aktu w tym zakresie.

7. Dołączenie do aktów nr 2808022/00/AU/2023/390136 i 2808022/00/AZ/2023/692246 wzmianek prostujących nazwy miejscowości, w których nastąpiły rejestrowane zdarzenia, zgodnie z pisownią ustaloną przez Komisję Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Rzeczypospolitej Polskiej.
8. Podjęcie stosownych działań w celu uzupełnienia lub poprawienia danych w rejestrze PESEL osoby zmarłej, której zgon stwierdza akt nr 2808022/00/AZ/2023/692246.
9. Zamieszczanie we wzmiankach o sprostowaniu lub uzupełnieniu aktu stanu cywilnego poprawnej informacji o dokumentach stanowiących podstawę dokonania czynności.
10. Skorygowanie w rejestrze PESEL nazwiska rodowego byłej żony w aktualnych danych stanu cywilnego mężczyzny, którego dotyczy akt nr 2808022/00/AM/2001/502534.
11. Wydawanie zaświadczeń potwierdzających uznanie ojcostwa wyłącznie na wniosek złożony w formie pisemnej.
12. Przesyłanie protokołu uznania ojcostwa dziecka poczętego, lecz nieurodzonego, kierownikowi USC właściwemu do sporządzenia aktu urodzenia z zachowaniem terminu określonego w art. 63 ust. 5 p.a.s.c.
13. Dokonanie czynności brakowania protokołu uznania ojcostwa w następstwie procedury medycznie wspomaganey prokreacji w sprawie USC.5351.1.6.2023.
14. Unieważnienie w trybie art. 127a ust. 1 p.a.s.c. błędnie przeniesionych aktów do rejestru oraz dokonanie ponownej, prawidłowej migracji tych aktów, a w przypadku, gdy z unieważnionego aktu wydano wcześniej odpis – dopełnienie obowiązku, o którym mowa w art. 127a ust. 2 ustawy.
15. Zawiadamianie stron o wszczęciu postępowania w sprawie zmiany imienia lub nazwiska, możliwości złożenia odpowiedzi na pismo wszczynające i wypowiedzenia się w sprawie przed wydaniem decyzji.
16. Zamieszczanie w decyzjach o zmianie imienia lub nazwiska prawidłowych pouczeń o przysługującym stronie środka zaskarżenia.
17. Uzupełnienie w rejestrze PESEL brakującej historii zmian nazwiska strony postępowania w sprawie zmiany nazwiska nr USC.5355.1.2023.

Proszę Panią Wójt o poinformowanie Wojewody Warmińsko-Mazurskiego, w terminie 30 dni

Strona **13** z **14**

od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia, o sposobie wykonania zaleceń, a także o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia działań.

Jednocześnie informuję, że stosownie do art. 48 ustawy o kontroli w administracji rządowej od wystąpienia pokontrolnego nie przysługują środki odwoławcze.

WOJEWODA
WARIŃSKO-MAZURSKI
Radosław Król